

Tas Latweeschhu draugs.

1843. 30 September.

39ta lappa.

T a u n a s s i n n a s.

Is Pehterburges. Augsti zeeniga Keisereene tai paschâ deenâ, kad krohna mantineekam pirmajs dehls peedsumme, suhtija grahmatu Pehterburges general-gubbernatoram, tam pascha Keisera wahrdâ pawehledama, lai likdams no zikkadelles walneem 301 reisi ar leeolem gabbaleem schäut, wisseem Pehterburges eedsihwotajeem to preeka-sinuu fluddina. — Tai paschâ deenâ suhtija pats krohna mantineeks 10,000 rubl. pap. n. arri general-gubbernoram, tam pawehledams, lai ne ween no zeetuma ispirkoht zittus, kas bes sawahm wainahm parahdôs krittuschi un nu dehl scheem eshoht zeetumâ, bet lai no ta arri schehlastibas-dahwanas isdalla teem wissnabbagakeem Pehterburges eedsihwotajeem; jo dewejs gribboht, lai ir schee winnam lihds Deewu peeluhds.

Tai masai pilsfehtai, kas Neswisch wahrdâ, Minskis gubbermente, un kur leels pulks Schihdu dsjûwo, 20tâ August leela nelaime uskrîtte. Pulksten i pehz pussdeenas uggunis issprukke no weena Schihdu pirts un aisnehme pilsfehtas wakkara pussi. Eksch pilsfehtas paschas mas atraddahs palishga, bet no seminehm atskrejje muischneeki ar faveem semneekem un lihds ar pilsfehtas laudim puhlejahs, zil sprehdami; tatschu ne isdewahs kaut ko isglahbt, kam jau uggunis bija klahrt. Un kad ohtrâ rihtâ faule usreete, tad usspihdeja wairak kâ 100 pelnu pelnôs nodegguscheem nammeem un 800 zilmekeem, kas bes pajumta bija palikkuschî un kam wissas sawas mantas bija wehjâ. Nodegge schai deenâ 10 akminu un 126 kohfus, tas irr pa wissam 136 nammî. Rehlna, ka wissa klahde gan lihds 50,000 rubl. sudr. buhs leela. Bet schi nelaime lautineem tur jo gruhtaki nessama, jo jau preeksch vahri gaddeem uggunis tur irr plohsjees. — Treschâ deenâ atmazze schi nelaimes wehsts us Minskis pilsfehtu, kur gubernators, Keisera krohna-deenai par gohdu, leelu meelastu bija fataisjis un nu patt ar faveem weeseem sehdeja pec galba. Gubernators, pehz maltices isstahstija wissu to leelu nelaimi teem zitteem fungoem, un luhk, tee no schehliga prahtha ihfa laikâ samette 160 rubt. f. — Arri tee Schihdi Minskis pilsfehtâ, pa scho deenu sawâ brangâ basnizâ kohpâ buhdami, eeschehlojahs un nosuhtija gubbernoram 150 rubl. f. preeksch teem nelaimigeem laudim. Ar scho naudu gubernators pats alsbrauze turp, un arri tur ta patt muischneeki, kâ zitti zilweki no wissadahm fahrtahm lihds 300 rublus f. bija samettuschi. Likke waldneeki us ahrahm rohkahm labbu teefu bucku ustaisiht preeksch teem wissnabbagakeem; un zaur to famestu naudu irr — slawehs Deews! — nu arri

gan us pahri mehneshem gahdahts pahr teem nelaimigeem; bet kas wehl us preefschu ar winneem buhs, to ne sunn; tif zerre us Deewu, teem waldinekeem un zits teem zilwekeem.

Us Arkangeles pilsfehtu, kas pee baltas juhras, ta Onegaes semmes teesa no 15tas Juhli irr laiduse sianu, ka tur weens semneeks, Peter Lukatschew wahrdâ, dsh-wodains juhemallâ lassimannu nammâ, kahdâ deenâ 66 jilwefus no wissadahm kahrtahm effoht is glahbis no flikschanas. Tas kuggis, ar ko schee pa juhru gahjuschi, effoht pee ta neganta Olofes-ragga nahjis us seklu un faschlkhdis. Bet semneeks weens pats ar sawu laiuu no ragga rohs laudis to puss-versti pa mashtim wissus weddis pee massas.

Is Rihges. Pee mums pagahjuscha svehtdeena bija arri leela gohda un preeka deena, dehl ta jauna leelwista Nikolai Aleksandrowitscha dsimschanas. Eksch wissahm basnizahm turreja sawabu luhgschanu. Schahwe gohdam no zikkadelles walneem is leeleeem gabbaleem. Us wakkaru bija preefsch laudim daschadi kummedini bes naudas, un wissa pilsfehta mirdseja weenâs sveggés.

Wissinna festdeenâ gahje wakkara pulksten' peez weens wihrs no spilwes, kur pee seena bija strahdajis, us mahjahm, bet par 5 groscheem brandwiham eedsehris, un no nejauschti kalmira fehâ tizzis, te eekritte wakkâ aktâ, un id fasittahs, ka kaut gan jau pehz brishina ijkke iswilkis, ohrâ deenâ sawu garru islaide.

Is Tehrpates. (19 Sept.) Pagahjuscha neddelâ tur bruggu-re esa likke uhtrupi 400 zahlus pahroht, ko kupsche em bija no aehmu se tapehz, ka ahru pufs chee teem likkumeem pretti wianus preefsch pilsfehtas no semnekeem bija pirsuschi, kas sta Sept. atmahze us cirgu.

Is Pehrnawas. Tanni mallâ tee putni beesi atrohdahs, ko nosauz kowahrus, un kas ne ween leelu kahdi pee wisseem kohku dahreem padarra, bet arri, kad grubb perreht, wissadus sarrinus, salmus un seenu wissmihlast saness schkurstiads un zittas krahnu truhbes, zaur ko drihs ugguns-grehks warr zeltees. Tapehz daschi pilsfehtas edsihwotaji fabeedrojuschees, tur kowahrus, zik spehdami, isnihzinah, un sohla par katru kowahra galwu, ko winneem lihds nahkoschai imat Mai peenessis, 5 kas peikus s. doht.

Is Iggauu semmes. 35ta lappa jums jau stahstijuse pahr teem peez behr-neem, kas tur fasti bija eekahpuschi un noslahpuschi. Iggauu semmes waldtschana, to arri dabbujuse sinnah, ar sawadeem raksteem no 30tas Juhli tadehl irr pawehle-juse: 1ma kahrtâ, lai semneeki jel allash un. labbaki luhko pehz saweem behr-eem; 2trâ kahrtâ, lai winni sawus behrmus arri tad, kad winneem lohti waisadsgî darbi laukâ buhru, ne astahj weenus paschus mahjas, bet gahda, ka, ja mas, tol weens zilweeks no 15 gabdeem pee winneem paleek; 3schâ kahrtâ, lai katru zeemâ, kur wezzaki behrmus ne warr neint lihds pee darba, schohs wissus pa to darba laiku sawedd kohpâ weenâ mohja, woi, kad waisago, wairak mahjas, un tur weenu prahsigu, ustizzamu zilweku teem eezell par usfattitoju; 4ta kahrtâ, lai arri tee fainneeki, kureu mahjas pa weenahm stahro, ja paschi ne warr gahdaht pahr saweem behr-neem, schohs saness wissatuwata zeemâ, kur pehz winneem jailukho; un 5ta kahrtâ,

draudschu un zeemu wezzakajeem buhs gahdah, ka semneeki labbi pehz fareem behrenem luhko, jo zittadi winnt paschi krittih's strahpe.

Is Verlighnes. (17 Sept.) Stahweja ne senn bruera-puffis bruh-uhst pee Elhwena, karstu missu eesmeldans ohtra leela tanka. Isflihdeja, eekritte Ehwena un tik lohit nosville, ka winsch pehz ihfa laika nomirre.

Atrabde eeksch tafs pilsfehtas, ko nosauz Scharlottenburg, 19ta September rikta weenu deenest-meitu gulta no ohgku twaikem woslahpufchu. Gan schinni partem istabä, kur to walkaru preelsch tam arri flapsas drehbes bïja islikas schuht, wehl ohtra meira bïja gullejuse, kas ta patt rikta bes jehgas atrabbahs, bet doberereem pehz daschahm puhelem tok isdewahs, scho usmohdinah, kaut gan ir taggad wehl naw zerribas, ka winna pa wissam atspurgsees.

Turuu pee Pohsenes pilsfehtas ne senn us reis fagehlahts tik stipps weefulis, ka sagrahbe weenu wehja dñrnawu, to apgahse un fasitte gabbal gabbalds.

14ta September notikke pee Kernes pilsfehtas, ka laiba, ar 4 karras wiireem edama pa Reinuppi, apgahsahs. Weens no winneem, kas bïja pats pirmajs peldetajs, no flihfe, bet tee trihs zitti, kas ne senn tik bïja eesahkuschti peldeht mahzitees, peldoht isglahbahs laimigi pee mallas. Tok warr arri buht, ka tas labs peldetajs gli-schi appaksch laivas paschas tizzis, un tadeht pa wissam naw jaudajis peldeht.

Is Kënsberges, Pruhfchu semme. (8 Sept.) Nezik tahl no turrenes pee tafs pilsfehtas, kas wahrdä Kranz, preelsch pahrl deenahin juhra ismette weenu no tahdahm siwim nosprahguschu, ko nosauz par sohben-a-siwl'm capehz, ka winneem kauls itt ka sohbens pee deggona pecaudis, un kas tannis mallas brihnum retas. Schi siws irr, no sohbena preelschgalla lihds astes gallam, 8 pehdas garrumä, un uo mugguras lihds wehdera appaksch-puffis 2 pehdas resnumä; sohbens ween irr 2½ pehdas garsch. Wissa siws irr 1 birkawa smagga. Weddihs winnu drifus us Kënsbergi, ur winnu deht mahzishanas glabbah un rahdih.

Is Wahzsemme. Taggad jau tikween pa wissu Wahzsemme atrohdahs 452 sahribas beedrabs, pee kurrahn pa wissam 106,464 zilweli peederr, kas stippreem dschreeneem atfazzijuschi.

Is Stockholmes, Sweedru semme. Irr taggad tur atnahjis no Pehterburges Wahz' wihrs, weens no Kreewu juhras karrawirtseckeem, un leelahs, ka effohi isdohmajis weenu maschihni, ar ko no pascha juhras dibben'a warr roht isdabhuht seltu, fudrabu, dselsi un wareu, un kas issflattahs ka maschaftite no 1 lauka pehdas garrumä, plattumä un augstumä. No schahs maschihnes isect pulks drahtu us appakschu un augschu, un kad to nolisch bibbenä, rad pee teem' druecem parahdahs sihme, woi appakschä kas no tahdahm leetahm atrohdahs. Zeig, ka wihrs arri eeksch Pehterburges jau dauds leelu fungu preelschä probwi parahdahs ar scho faru maschihni; effohi weenu dselses enkuu, 5 birkawus smagan, eeksch 20 minutehm or to no dibbens iswilzis ahra. Ka maschihne eekschpusses issflattahs, to wihrs ne weenam nedf rahda nedf fakka; bet brihnumis gan, zik weegli ar to tafs wissmagakas leetas isdabbu ahra. Nahrosam sunnah, woi wihrs griff pahrodt sche faru

39

skunsti un zik wiensch par to prassa. Jo ja teefs, so sweschu seminju awishes pahre to maschihni fluddina, tad wihrs gan ihfâ laikâ warrehs palikt baggats.

Is Londones taggad raksta, ka nu jau staidri deesgan effoht isprohwehts, ka salmi, schleihstâ kalkî eemehrkt, wairs ne Lerroht ugguni. Zaur to lautineem us semmehm tilfschoht leels labbums, jo nu winni sawus jumitus ne ween warreschoht pataischt dauds zeetakus, bet arri drohshakus. — Zittfahrt arri prohweja, salmus eemehrkt alluhnauhden; bet lat arri alluhns labs gan prett ugguni, tatschu preeksch jumteem tas mas warr derreht, jo leetus to iskause un tam panem wissu spehku, zik tam arri prett ugguni buhtu.

Kad ar teem ugguns-ratteem brauzoht, lihds schim ihpaechi zaur to dauds nelaimes irr notikuschas, ka tee maschihnu meistri sawu darbu labbi ne pratte, tad taggad eeksch Londones eetaisa sawadu skohlu, kur wisseem teem wihereem jaismahzahs, kas us preeksch maschihnu-meistri gribb palikt. Divi gaddi winneem ja-stahw schinni skohlâ, un fewischki ja-mahzahs, ka tahdi maschihni taifami, ka tas irr ar werdoscha uhdens twaikeem, un ka ja-walda wissadi tahdi ugguns-maschihui; ka winni warretu palidseht, kad faut kur kahda waisa pee tahdeem maschihneem gaddahs. A re labba gudriba!

Is Iheru semmes. Enlanderu wihrs, Makswell wahrdâ, stahsta sawâ jaunâ grahmatâ, ka wiensch Iheru semmes juhemallâ effoht bijis weena rentineeka nammâ un tur brihnodamees jaunu rohni redsejis, kas ta bija eeraddinajes pee mahjahn, ka ar teem behrneem spehleja un gluschi ka kattis jeb funs tur dsihwoja. Pa wassaru winnaam fewischki bija par preeku, faulgohts smiltis gulleht, un pa seemu, sildstees pee ugguns weetas un nakti eelhst maises zepli. Rentineeks winnu jo deenas jo wairak pee mahjahn eeraddinaja, bet kad ween reis winna lohpeem gruhta sehrga uskritte, tad wiensch wezzu seewu waizasa, kas winnaam turpretti ja-darra un schi istesze, ka wissa winna nelaime nahkohnt no ta, ka wiensch weenu neschleihstu juhras lohpu turroht pee mahjahn. Ta pehz wiensch nabbaga rohni eenehme lihds sawâ laiwâ, aiswedde us ohtru tahlu fallas mallu, un tur atkal celaide uhdeni, zerradams, ka tas nu wairs ne nahkschoht mahjsâs. Bet rihta agrumâ rohnis atkal ta patt wisseem par brihnemu bjha flah.

(Preekschajâ lappâ tai sinnâ is Warschawas drilletajs missejees, likdams „8ta September“ tur, kur waijadseja buht: „7ta“, un tur, kur waijadseja: „8ta“, likdams: „9ta.“)

(37ta un 38ta lappai pawabdon no wessela bohgena, kur atrohdahs I. Jaunas sinnas; pirma pahr Dsehrbenes un Drustu draudses pirmeem bihbeles-swehtkeem, un ohtra pahr Ruhjenes dewiteem bihbeles-swehtkeem. II. Grehzineku draugs; trescha daska. III. Diwas jaunas jautaschanas. — 39ta un 40ta lappai tapatt pawabdon no wessela bohgena, kur atrohdahs I. Grehzineku draugs; zettorta, heidsama daska. II. Diwas lihdsibas, un III. Diwas jaunas jautaschanas.)

Lihds 29. September pee Nihges irr atmahluschi 1175 fuggi un aisbraukuschi 992.

Wrihv drilleht. No Widsemimes General-gubbernementes pusses: Dr. C. E. Napiersky.